

Роль громадянського суспільства у подоланні корупції в Україні.

Постановка проблеми. Корупція в Україні є проблемою, яка потребує невідкладного розв'язання. Вона загрожує демократії, реалізації принципу верховенства права та соціальному прогресу, тому створення ефективної системи запобігання корупції, розроблення комплексних заходів для протидії цьому явищу, виявлення та подолання її соціальних передумов і наслідків є одним із завдань держави й громадянського суспільства, чому ця стаття і присвячується.

Мета дослідження. Проаналізувати роль громадських організацій у протидії корупції.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено наступні **завдання**:

1. Дати визначення поняттям «громадянське суспільство» і «корупція».
2. Визначити місце і роль громадянського суспільства у державі.
3. Проаналізувати основні засоби та методи протидії корупції, які застосовують у своїй практичній діяльності громадські організації, як складові громадянського суспільства.
4. Запропонувати шляхи подолання корупції з боку громадських організацій.

Стан дослідження. Дослідженням впливу інститутів громадянського суспільства на явище корупції в системі державного управління вже достатньо тривалий час займаються вітчизняні науковці. Зокрема, даному питанню у своїх роботах приділяли і приділяють увагу такі вітчизняні дослідники: М. Мельник, Є. Невмержицький, І. Сікора, А. Сафоненко, С. Телешун, Ю. Таран, О. Рудик, Є. Перегуда, І. Рейтерович, В. Шербань та ін. Серед зарубіжних авторів, які розглядали проблеми політичної корупції та протидії цьому явищу з боку інститутів громадянського суспільства в державах перехідного типу, у тому числі пострадянського простору, слід відзначити К. Уоллеса, К. Херфера, К. Педерсена, Л. Йохансена, Р. Хислопа, А. Шайо, С. Коткіна, М. Філпа, К. Ріда та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Питанням політичної корупції у вітчизняній та зарубіжній фаховій літературі приділяється достатньо багато уваги, проте проблеми впливу інститутів громадянського суспільства на дане явище залишаються недостатньо дослідженими. Великою мірою це пов'язано з тим, що в Україні на сьогодні процес формування інститутів громадянського суспільства поки що не завершився, відповідно протидія політичній корупції займає не головне місце в діяльності громадських утворень, які тільки проходять болісний процес інституалізації.

Виклад матеріалу. Розпочнемо з того, що ж таке «корупція» і «громадянське суспільство».

Корупція — це протиправна діяльність, яка полягає у використанні службовими особами їхніх прав і посадових можливостей для особистого збагачення; підкупність і продажність громадських і політичних діячів; це одне з явищ, яке здатне породжувати кризові стани у різних галузях суспільного та соціального розвитку кожної держави, насамперед це стосується політики, економіки, державного управління, а також є однією із ключових передумов існування організованої злочинності.

Громадянське суспільство — це сукупність недержавних організацій, які представляють волю та інтереси громадян; громадські інститути, які сформовані на добровільних засадах, діють на самоврядних засадах у межах Конституції та законів, за посередництвом яких індивіди вільно реалізують свої основні природні права і свободи. До ознак громадянського суспільства можна віднести: забезпечення прав і свобод, приватна власність і вільна конкуренція, розвиненість демократії, багатство соціальних ініціатив, та інші.

Важливі суспільно-політичні зрушення в сучасній Україні не можливо уявити без активного громадянського суспільства та його величезного внеску в побудову правової і демократичної держави. Оскільки воно посідає визначне місце й відіграє одну із ключових ролей у впровадженні важливих соціально-політичних та соціально-економічних змін,

здійсненні належного врядування, залученні громадськості до участі в управлінні державними справами, виробленні й впровадженні ефективної та якісної державної політики, утвердженні підзвітної, відповідальної держави.

Громадські організації мають велике значення що до протидії корупції. Насамперед воно полягає у сприянні прозорості функціонування владних структур, що, у свою чергу, створює сприятливі умови для запобігання корупції, виявлення фактів корупційних правопорушень і притягнення винних осіб до відповідальності. Зокрема, Рух Чесно. Це громадський рух, що має на меті стимулювати прозорість, підзвітність та відкритість представників влади та запит на якісну політику серед громадян. ЧЕСНО об'єднує активістів з громадських організацій Центр UA та Центр демократії та верховенства права, а також волонтерів по всій території України та за її межами для здійснення своїх цілей. Також робота руху спрямована на збирання та аналіз інформації про роботу депутатів з метою інформування виборців напередодні чергових виборів до місцевих рад. Аналіз здійснюється на підставі публічно оголошених критеріїв. Подаючи інформацію, Рух ЧЕСНО дотримується принципів неупередженості, збалансованості, достовірності та точності поширюваної інформації. Висновки Руху ЧЕСНО є оціночними судженнями, які не підлягають доведенню чи спростуванню.

Також потрібно сказати про таку громадську організацію як «Всеукраїнський центр протидії корупції та сприяння правоохоронним органам «Антикорупційна ініціатива». Члени Громадської організації діють згідно Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», беруть участь у діяльності щодо виявлення фактів вчинення корупційних правопорушень та встановлення осіб, які їх вчинили, у межах повноважень, визначених законом; повідомляють про виявлені факти вчинення корупційних правопорушень спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, керівництву та колективу підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення, а також громадськості.

Розглянемо основні механізми участі громадських організацій в антикорупційних заходах.

Моніторинг діяльності органів влади. Однією з головних цілей моніторингу є забезпечення підзвітності уряду та бізнесових структур перед громадянами. Організації громадянського суспільства за допомогою моніторингу можуть також контролювати, якою мірою обрані громадянами депутати законодавчої влади дійсно представляють інтереси своїх виборців.

Захист прав та свобод громадян. Впровадження механізмів та каналів подання скарг. Досвід країн з усталеною демократичною системою свідчить, що даний вид діяльності дає змогу посилити вплив громадян на процедури прийняття рішень органами влади, створити сприятливе інформаційне поле та тиск на владу з боку ЗМІ, підвищити рівень довіри населення до власної спроможності захисту прав і свобод.

Забезпечення інформаційної відкритості в суспільстві про стан корупції та результативність антикорупційних заходів. Тому що в інформаційному просторі України політична корупція практично не висвітлюється як складна, багатоаспектна проблема.

Організація просвітницької роботи з населенням та окремими соціальними групами. Правова просвіта громадян та захист їхніх прав є важливим етапом у процесі протидії корупції.

яння підвищенню рівня життя населення. Світовий досвід переконує, що високий рівень життя населення і корупція - явища несумісні. Тому подолання бідності, зростання добробуту населення - найбільш надійний і результативний механізм подолання корупції.

На нашу думку, для протидії політичній корупції громадським організаціям важливо об'єднатися в структуру, яка в змозі цілеспрямовано та послідовно займатися антикорупційною діяльністю. Створення та розвиток таких інститутів є важливою передумовою успіху, оскільки ці структури об'єднує загальна мета і вони мають у своєму розпорядженні різноманітні ресурси. Такі інституціональні об'єднання громадянського

суспільства можуть спільно займатися просвітницькою діяльністю як своїх членів, так і суспільства в цілому, формувати громадську думку по відношенню до проблеми, а також виступати єдиною силою на підтримку антикорупційних реформ. Інституційні об'єднання громадських організацій можуть приймати різноманітні організаційні форми. Наприклад, можна сформувати коаліцію або мережеву структуру з уже наявних організацій, об'єднаних спільною метою - протидією політичній корупції. Іншим різновидом об'єднання може стати створення нових організацій громадянського суспільства, орієнтованих виключно на антикорупційну діяльність. Вибір форми об'єднання має бути найбільш прийнятним його членам для досягнення поставлених завдань

На сьогодні в Україні немає потужної та ефективної загальнонаціональної незалежної антикорупційної громадської організації (руху), здатної впливати на владу та її окремих представників, хоча, виходячи з оцінок громадянами стану корупції в країні, запит на подібні об'єднання існує.

ВИСНОВКИ. Проведене дослідження дає змогу зробити такі висновки: по-перше громадянське суспільство – це соціальний простір, де люди можуть і здатні об'єднуватись для відстоювання своїх інтересів та для спільної реалізації прав і свобод; по-друге до основних механізмів протидії політичній корупції, які можуть застосовувати у своїй діяльності громадські організації, слід віднести моніторинг діяльності органів влади, захист прав та свобод громадян, забезпечення інформаційної відкритості у суспільстві про стан корупції та результативність антикорупційних заходів, організацію просвітницької роботи з населенням та окремими соціальними групами, сприяння підвищенню рівня життя населення; по-третє інституційне об'єднання громадських організацій може стати ефективним механізмом протидії політичній корупції. Такі інституціональні об'єднання громадянського суспільства можуть спільно займатися просвітницькою діяльністю як своїх членів, так і в цілому суспільства, формувати громадську думку стосовно проблем політичної корупції, а також виступати єдиною силою на підтримку антикорупційних реформ.

Список використаної літератури:

1. Курмазенко В. Проблема корупції в Україні / В. Курмазенко // Інтернет-видання "Відкриті очі". - Режим доступу : http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2007/11/blog-post_19.html
2. Мельник М. І. Корупція - корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії) : монографія / М. І. Мельник. - К. : Юрид. думка, 2004. - 400 с.
3. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : монографія / Є. В. Невмержицький. - К. : КНТ, 2008. - 368 с.
4. Форми взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства у протидії поширенню корупції в Україні (аналітична записка) // Нац. ін-т стратег. дослідж. - Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Monitor/juni08/06.htm>
5. <https://www.br.com.ua/referats/Pravo/30985.htm>
6. <http://www.oda.te.gov.ua/data/upload/publication/main/ua/576/gr1.pdf>
7. http://pidruchniki.com/1019020943040/pravo/gromadyanske_suspilstvo_yogo_politichna_sistema_derzhava
8. <http://corruptua.org/korupsiya/>
9. <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/1842/Miloserdn.pdf?sequence=1>
9. Гурик, М. І. Концепція еліти В. Липинського: аналіз і перспективи / М. І. Гурик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Культурологія», Острог, 2010. – С.121-126.
10. Томахів, В. Я. Сталінізм як різновид тоталітаризму (історико-політологічний аспект) [Текст] : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.01 / Томахів Володимир Ярославович ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Львів, 2001. - 168 с.
11. Гурик, М. І. Демократія участі як ефективна модель функціонування державної влади в Україні. Збірник матеріалів науково-практичного семінару «удосконалення функціональної діяльності державної служби як складової інституційного забезпечення

структурних трансформацій в суспільстві» / М. І. Гурик // .– Тернопіль, 18-19 листопада 2010р. – С.122-124.

12. Шумка М. Л. Історико-філософський аспект проблеми власності та управління / Михайлина Леонівна Шумка // Наук. зап. Терноп. держ. педагогіч. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Філософія. Випуск 7 – Тернопіль, 2001. – С.112-116.

13. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т.В. Гончарук, Н.В. Гнаевич, М.І. Гурик, О.М. Рудакевич, Р.Ю. Чигур, М.Л.Шумка; за ред. професора О. М Рудакевича. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 256 с.

14. Чигур, Р. Ю. Феномен глобалізації: соціально-філософський аналіз / Р. Ю. Чигур // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія», Острог, 2015.– Випуск 18.– С. 96-102

15. Шумка М., Гончарук Т. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал / Михайлина Шумка, Тетяна Гончарук // Матеріали міжнародних філософсько-економічних читань. – Львів, 2011. – С.215-222.